کۆمەڵکوژی ئەرمەنەکان .. شاڵاو عەلی

کۆمەڵکوژی بریتییە لە کوشتنی چەندین کەس یان کۆمەڵێ کەسێک بەجارێ. قڕکردنی ئەرمەنەکان کە لە ساڵی 1915 ئەنجامدرا ،لەلایەن دەوڵەتی عوسمانی لە گەرمەی جەنگی یەکەمی جیهانی کەزیاتر لەملیۆن و نیوێک ئەرمەنی کوژرا . یەکێک لەسیایەتە دڕندانەکانی دەوڵەتی عوسمانی کەلەسەردەمی سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەم پلانەکانی ئەنوەر پاشا و تەلعەت پاشا و جەمال پاشا و دەزگای هەواڵگری عوسمانییەکان و سوپای حەمیدیە کۆمەڵکوژی ئەرمەنەکان بوو . کۆمەڵکوژی بەرفراوانی ئەرمەنەکان لە ساڵی1915 و 1917 رویدا ، ئیمپراتۆری عوسمانی توشی کۆمەڵێک شکست بوو ، بە تایبەتی شەرەکانی بەلکان 1912 و 1913 . ترسی لە دڵی سەرکردەکانی ئیتحاد و تەرەقی دروستکرد لەوەی ئەرمەنییەکان لە زێدی خۆیان لە پارێزگاکانی ڕۆژهەڵات بەدوای سەربەخۆیی بگەرێن . کۆمەڵێک بیانویان نایەوە بۆ جینۆسایدکردنیان ، بە فەرمانی تەلعەت پاشا لە ساڵانی 1915 و 1916 نزیکەی هەشت سەت هەزار بۆ ملیۆن و نیوێک ئەرمەنی رێپێوانی مەرگ کران لە بیابانەکانی سوریا .

ئەوانەی ڕزگاریان بوو ، بڵاوەیان پێکرا بۆ ناو ئۆردۆگاکان . کۆمەڵکوژییەکە بە چەندین شێواز ئەنجامدرا کە دڕندایەتی تورکەکانی نیشانەدا و بەشێک لە سەرۆک هۆزە کوردەکانیش بەژداربوون لەو کۆمەڵکوژییە . سەرەتا پیاوەکانیان جیادەکردەوە بەهەندێک بیانوی نابەجێ دواتر بە دڕندانەترین شێوە ئەیانکوشتن . پاشان منداڵەکانیان جیادەکردەوە دەست درێژیان دەکردەسەر ئافرەتەکان یان کچەکانیان بەخۆیان ئەبرد بەم شێوەیە ئەرمەنەکان بە دڕندانەترین شێوە کۆمەڵکوژکران کە هیچ تاوانێکیان نەبوو تەنانەت بەشێکی زۆریان دڵسۆزی دەوڵەت بوون و پلەی بەرزیان هەبوو . بەڵام بەهۆی جیاوازی ئاین و نەتەوە بوە هۆی لەناوبردنیان . حکومەتی تورکیا دیپۆرتکردنەوەی ئەرمەنەکانی بە کارێکی رەوا داناوە ، زۆرێک لە دەوڵەتەکان دانیان بە جینۆسایدی ئەرمەنەکان داناوە لەم دوایانە ئەمریکاش دانینا بەم جینۆسایدە بەڵام حکومەتی تورکیا پێداگری لە دەکات و دان بە جینۆسایدی ئەرمەنەکان نانێت ، هەموو هەوڵێکیش بەناساندی کۆمەڵکوژییەکە لەلایەن تورکیا ڕێگری لە دەکرێ ، بەڵام دواجار ئەوە تا ئەبەد پەڵەیەکی ڕەشە بۆ مێژووی دەوڵەتی عوسمانی دەوڵەتی تورکیا هەمیشە لەکاتی پاکانەکردن بە مێژووی خۆی .

کوردەکان دەکاتە سەبەبی ڕەیسی بە ئەم کارە قەزەونە ، بەڵام ئەوە
ڕوونە کە کوردیش یەکێک بووە لە نەتەوە مەزڵومەکانی ژێر دەستی
تورکەکان ، کەتا ئێستاش بەدەست سیاسەتی ڕەگەز پەرستانەی تورکیا
دەناڵێنن.